

# SOPRONI HIRLAP

AZ ELŐFIZETÉS ÁRA:

Negyed évre 8.— P. — Egy hónapra 2.80 P.

Szerkesztőség: Várkerület 66. — Telefon 345.

KERESZTÉNY POLITIKAI NAPILAP

Felelős szerkesztő: HORVÁTH MIKLÓS

Egyes példány ára 10 fillér, vasár- és ünnepnapon 16 fillér.

Kiadóhivatal: Várkerület 66. — Telefon 394.

## Buda visszafoglalása 250 évvel ezelőtt és Sopron

Budapest idejében idegenforgalmi tervezetei közt szerepet játszik a nevezetes évforduló: 250 évvel ezelőtt foglalták vissza Budavárát 146 éves rabság után a török kezéből. Az ünnepségekből Sopron sem igen fogja magát kivonni, annyival is inkább, mert mint az alábbiakból kitűnik, a nagy esemény nyel annak idején sok köze volt.

Hogy a hadiszerepese milyen változó és milyen nem várt fordulatokban terhes, annak érdekes példája volt az 1683-as év. Első felében Magyarország szabad része, benne városunk is, Ausztria: egy rettegés; a török még soha nem látott hatalmas hadsereggel indult Bécs ellen. Az év derekán hetekig tartott a császárváros megszállása, miközben a magyar részek meghódítottak és az osztrák határszél áldozatul esett a szövetséges tájár hadak dúlásának. Szeptemberben a keresztény felmentő seregek szétszórták az ostromló pogány hadat és az rendetlen futással tisztította meg az elfoglalt területeket. Most volt itt az alkalom Magyarország felszabadítására: kitűnő vezérek, kitűnő szellem a keresztény hadak élén, riadt rémület a törökök szívében. Még le sem zajlott a büszke év, amikor a bécsi nuncius jelenti a pápai udvarnak, hogy Buda volna a legközelebbi cél. Nem annyira az erkölcsi siker volt persze az indító ok, mint az a körülmény, hogy ezzel meg Érsekújvár visszafoglalása előtt is meg lehetne szerezni a Duna folyása felett az uralmat és az ország területe két részre szakadva a törököt megfosztaná raktáraitól.

### Köles és hajdina

Nagy reményekkel indult neki Lothringeni Károly Buda ostromának 1684-ben, Sopronban nagy örömmel vették hírt Vác és Visegrád bevételéről, de Buda nehéz dió volt és a hidegebb idő beálltával a sereg otthagya a csatateret és téli szállásra vonult. Ez az év amugy is igen rossz termést hozott, a nép szinte csak kölesen és hajdina él, ehhez járult most a beszállásolás. A Csányi krónika megjegyzi, hogy a lovasok többnyire gyalogosan érkeztek, lovaikat az éhség ki döntötte az ostrom idején.

### A fővezér Sopronban,

Sopronnak jutott az a szerencse, hogy a háború legendás hőse, Lothringeni Károlyt az 1684-5-ös télen falai közt tisztelhetette. Persze a fővezér közelében a lakosság sanyargatása is elmaradt, városunkban legalább is élelmet nem kellett a katonaság számára szolgáltatni, csak havonta 1800 forintot és mintegy 80 ló számára takarmányt, zabot. Bezzeg a Rábaközben két hónap alatt annyira felélték mindent a katonák, hogy nem egy falu teljesen kiürült, a parasztok elszöktek és el is kellett élelem híján vezényelni a hadfiakat, míg a kifosztott lakosság éhségében kutyákra és macskákra vetette magát. Február hó 28-án és május 26-án az a kínos meglepetés érte a városi polgárokat, hogy a katonaság eltartására mindenki az adóját kétszer a maga teljességében felfizethette, ez évben tehát háromszorosan adózt Sopron. Még csak június nyolcadikán kezdődött a katonák táborbaszállása.

A Sopronban immár jólismert vezér alatt ez év nyarán a keresztény sereg bevette Érsekújvárt és a törököktől időközben elfoglalt Vácot és Visegrádot ismét visszanyerte. Az út immár nyitva állt az egykori főváros felé és Lothringeni Károly november elején nagy reményekkel térhetett vissza Sopronba. Ismét havi 1800 forinttal váltotta meg a város az élelmezést, csak a lovakat tartotta el és a lovászok laktak kint a külvárosban a polgároknál. A következő év februárjában megint csak meg kellett adni a kétszeres adót a katonaság részére.

### Fegyverben és zászlódiszben.

Lothringeni Károlyt képességeinek kifejtésében vetélytársai állandóan megakadályozták, így még Bécs ostroma után a lengyel király, majd a bajor választófejedelem, aki maga mellett tehetséges fiatal öccsét, Lajos herceget is előterbe tolt. Mégis sikerült Károly hercegnek megkapni Buda ostromára a főhatalmat és mikor mint «a császár generális» 1686 május 14-én bevonult Sopronba, nyilván hosszabb bécsi tárgyalás után, ünnepélyesen fogadták. A polgárság fegyverbe öltözve zászlódiszben állt fel a Bécsikaputól kezdve az utmentén, az Előkapunál pedig a tanács fogadta, közben pedig dörögtek az ágyuk a bástyákról. A derék krónikás ezuttal már megírja a ház nevét is, ahol megszállt a hadvezér: ez a mai Kossow-ház a Városházterén, amelyre ha emléktábla kerül, hosszú névsort kell vésni, mert odaszállt a

királyi család, ha Sopronba jött. 17 napot töltött itt Károly herceg, Lipót császár sógora és tiszteletére őrség állt a ház előtt és a város kapuit felfegyverzett polgárok őrizték. Május 23-án Neuburg fiatal hercege jött a nagy vendég látogatására, majd két nap múlva a vetélytárs: Max Emánuel, bajor választófejedelem; tiszteletére olyan fogadtatást rendezett a város, mint Károlyéra, de három órát sem töltött itt a bajor uralkodó, nyilván összekaptak a vezérek, már ment is vissza Lipót császárhoz Bécsújhelyre. Május 25-re az egész országnak eleségről kellett gondoskodni az ostromló sereg részére. Sopron falvai 20 kocsi kaptak parancsot, mindegyikhez négy marha kellett; a város 30 kocsi volt köteles szállítani és 120 ökröt. Mindez Kőszegre el is indult hűségesen. 60 béreslegény kísérte a menetet.

## Sopron ajándékot küld és 2000 forintot áldoz

Közben megkezdődött Buda ostroma, nehéz küzdelem után 1686 szeptember másodikán lehullt a félhold Buda ormáról. Harmadikán egy kapás már meghozta Sopronba a jó hírt, mire Gamouf jegyzetei szerint a városi tanács egy ezüst csészével (Muschel) ajándékozta meg. Ez volt eddig a legnagyobb tiszteletdíj hirszolgáltatásért a városban. Egyébként elmondhatni, hogy a város pénzben vagy 20.000 forintot áldozott egyebeken kívül az ország fővárosának felszabadításáért. Kezdenek hét nappal a vár bevétele után tartotta meg Sopron az örömmünnet. Minden templomban istentisztelet volt, a bástyákon elsütötték az ágyukat, mire a piacon felállított fegyveres polgárságnak is el kellett sütni a puskáját a tanács és a képviselő a városházán nagy lakomára gyűlt össze, nagyban éltették a császárt és még nagyobbakat ittak az egészségére a város borából. Azután odaterelték a gyerkeket a városháza elé és olyan tánc lett, amilyenre nem igen volt példa addig, sőt a tisztes tanácssterembe is beengedték őket, hogy vénkorukban sem feledjék el ezt a szent napot.

Az elhangzott beszédek közül Barth János Konrád evangélikus lelkészé megjelent Regensburgban nyomtatásban is. Német címe latinul kezdődik: «Buda recepta, labarum anicianum.» (A visszavett Buda. A legyőzetlen zászló.) Egy nagy csomó éremnek kitűnően metszett képét is hozza. De helytörténeti szempontból különösen érdekes az 1683-as rémesztendő festése. Akkor Luther híveit azzal gyanúsították, hogy Bécs elestéért imádkoznak, pedig nagyon jól tudták az evangélikusok, hogy a török uralom az ő hitüknek sem kedvezne. Barth szerint Buda elestének híre csak negyediken éjjel érkezett meg és a toronyból dobszó hirdette. Az érme közlése arra vall, hogy Barth gyűjtő lehetett; egy helyütt meg is jegyzi, hogy a budai zsákmányból kapott is Mithridates érmeiből néhány példát. Gazdag lehetett ez a zsákmány. A pár éve elárverezett híres Figdor gyűjteményben magam is láttam egy virágokkal ékes ónkulacsot, melyen ez az irás állt bekarcolva: «Türken bei Ofen abgnumen Hauptmann v. Windhag.» (A töröktől zsákmányoltam Budánál, Windhag kapitány.)

## Török rabszolgák Kismartonban és Sopronban

A zsákmányban eleven gyermekek és asszonyok is voltak. Nem volt ritka akkor a kontyos rabszolga sem Kismartonban, sem Sopronban. Egyikük-másikuk szívesen segített a sorsán megkeresésükkel. A kismartoni keresztelő könyvében 1686 jan. 13-ról olvashatni, hogy odahozták egy török kapitánynak, akit Érsekújváron vágtak le, feleségét és alig három éves fiacskáját téli szállásra érkezett császáriak. A gyermeket megkeresztelték, keresztapja Károly lothringeni herceg lett s utána a kereszttségben a Károly nevet kapta.

De a zsákmány után szomorúbb jelenetek is következtek. Az Esterházy család is megadta a maga áldozatát. Pál nádor résztvett az ostromban, rokona, Mihály pedig ott is veszett. Neje megkapta az engedélyt, hogy a soproni ferencesek kriptájába temethessék és később maga is ott találja örök nyugvó helyét.

A hideg idő beálltával Lothringeni Károlyval egyetemben ismét Sopronba és környékére jött telelőre a diadalmas sereg. Itt értesültek róla, hogy Buda majdnem török kézre került. Egy Fünck von Fünkenstein nevű hadnagy, aki Budán állomásozott, megállapodott a fejféri törökökkel a vár átadására; török rabnője iránt való szerelemből tette volna és nagy állás várt volna

rá a szultán udvarában. Am kiderült a dolog és a szerelmes árulót felnégyelték. Május vége felé ismét elhagyta Sopron a katonaság és folytatta Magyarország felszabadítását. Ebben az 1687-es évben a soproni jezsuiták diákjai szokásos színelőadásuk alkalmával négy óráig tartó darabot adtak elő Buda visszavételéről. A nádor végignézte az előadást és a jezsuiták krónikája szerint bő jutalmat osztott ki a színészeknek. 1735-ben ugyanezen a színpadon megelevenítették a hős Esterházy Mihályt, aki mint említettük, Buda ostrománál vesztette el életét.

Még két dolgot említünk meg a főváros jubileumával kapcsolatban. Mikor 1886-ban Buda bevételének 200. évfordulóját ünnepelték, az ünnepi színdarabot Rákosi Jenő, a volt soproni diák írta e címmel: «Budavár visszavétele.» Kedves népszínmű történelmi háttérrel, mely még közvetlen a háború előtt is szerepelt a Nádasy-társulat műsorán színpadunkon. A másik dolog az, hogy a felszabadító háborúnak érdekes emléke van a kismartoni Wolf-muzeumban. Fa- és számlaberakásos munka, mely primitíven Lajos herceg harcát ábrázolja, latin felirata a fiatal hadvezért a török leigázójaképpen és Magyarország felszabadítójaképpen dicsőíti.

Csatka Endre dr.